

EXPUNERE DE MOTIVE

Banatul de Munte este o regiune cu un relief montan diversificat, așezat în trepte dinspre vest spre est, ceea ce îi conferă aspectul unui amfiteatru cu deschidere spre vest, cu o mare importanță strategică și naturală, care a influențat semnificativ evoluția istorică a Banatului.

Relieful montan, caracteristica specifică zonei, este constituit în principal din masivele Munților Semenic, Munților Aninei, Munților Almăj și Munților Locvei. Pe marginea estică a regiunii se detașează Munții Poiana Ruscăi ca un bloc unitar, despărțiți prin culoarul Bistra de Muntele Mic, dar și de diverse culmi și coline ce alcătuiesc un peisaj variat. În această regiune, relieful accidentat și prezența pădurilor dense de fag și brad au contribuit la dezvoltarea unei faune bogate și a unor ecosisteme naturale remarcabile.

Regiunea este străbătută de râuri importante, dintre care cele mai semnificative sunt Timiș, Cerna, Caraș Bârzava și Bistra, care au un rol esențial în alimentarea cu apă a regiunii și în formarea unor văi adânci.

Geografia regiunii, cu munți, păduri și râuri, a avut un impact major asupra dezvoltării economice și politice, transformând Banatul de Munte într-o zonă cu un rol cheie în istoria regiunii.

Banatul de Munte a avut un rol geostrategic semnificativ, având o poziție importantă la intersecția drumurilor comerciale și militare dintre Occident și Orient. A fost un punct de întâlnire între diverse culturi și imperii, iar relieful său montan și poziția sa de apărare au făcut ca această regiune să joace un rol important împotriva invaziilor, în special în fața imperiilor: roman, otoman și habsburgic.

Cunoscută și sub denumirea de Banatul Montan, această regiune istorică situată în sud-vestul României are o istorie complexă, marcată de schimbări

politice, culturale și teritoriale. Această regiune a fost locuită din cele mai vechi timpuri și a fost parte din diverse state și imperii.

Cele mai vechi dovezi ale activității umane din paleoliticul mediu în zona județului Caraș-Severin au fost găsite la Băile Herculane (80.000–70.000 î.Hr.) și Tincova (prima așezare paleolitică în aer liber din Banat). Așezările umane descoperite în Valea Bârzavei în epoca bronzului (1800–800 î.Hr.) și epoca fierului (1200 î.Hr.–secolul I d.Hr.) sunt reprezentate de așezările de la Colțan, Bocșa, Ocna de Fier, Oravița, Bănia și Sasca Montană.

În perioada de apogeu a Daciei, sub conducerea lui Burebista și Decebal, acest teritoriu era dens populat și includea numeroase localități și cetăți de mare importanță. După cele două războaie daco-romane (101-102 și 105-106) și cucerirea Daciei de către romani, zona Banatului (inclusiv actualul județ Caraș-Severin) a fost integrată în Dacia Superior, iar după anul 156, a devenit parte a Daciei Malvensis.

În vremea stăpânirii romane, regiunea a cunoscut o importantă dezvoltare, atestată de prezența numeroaselor castre romane, descoperite la Vărădia (Arcidava), Mehadia (Ad Mediam), Berzovia (Berzobis), Jupa (Tibiscum), Teregova (Ad Pannonios) și așezări dacice, printre care Aizis (azi Fârliug), Acmonia (Zăvoi).

Teritoriul actual al județului Caraș-Severin a avut, încă din cele mai vechi timpuri, forme autohtone de organizare social-politică. La sfârșitul mileniului I și începutul mileniului II, în această regiune exista Voievodatul lui Glad, o puternică formațiune social-politică românească, cu centrul probabil în cetatea Cuvin (Keve) și cu cetăți la Carașova, Coronini și Bocșa, menționate în diverse cronicile ale epocii, precum *Gesta Hungarorum* și *Legenda Sfântului Gerard*.

Semnarea Păcii de la Paszarovitz în 1718 marchează începutul dezvoltării moderne a acestei regiuni. Prezența abundentă a zăcămintelor de cărbuni și minereu de fier a facilitat dezvoltarea industriei metalurgice mai devreme decât în alte zone ale spațiului românesc. Primele instalații industriale au fost înființate

la Oravița (1718, un cuptor înalt pentru topirea minereului de fier), Bocșa (1719, o topitorie) și Reșița (1769). Tot în această perioadă, s-au organizat și s-au dezvoltat centre miniere importante la Dognecea, Bocșa, Anina și Moldova Nouă.

Începând cu anul 1840, un lider de seamă al Banatului de Munte, Eftimie Murgu, s-a implicat activ în organizarea unei mișcări revoluționare menite să înfăptuiască un stat românesc unitar și independent.

Eftimie Murgu s-a născut la 28 decembrie 1805, după cum se precizează în actul de naștere păstrat în copie, la acea dată „s-au botezat și s-au uns cu sfântul mir pruncul Eftimie”, fiul lui Simu și Cumbria din Rudăria. Rudăria este o localitate aflată în „Țara” Almajului, situată în partea de sud a Banatului, de-a lungul Nerei, străjuită de înălțimile Semenicului și de culmile mai domoale ale Munților Almajului și renumită prin salba morilor de apă care alcătuiesc cel mai mare parc mulinologic din România și unic în Europa.

Din sursele istorice aflăm că Eftimie Murgu și-a început studiile în comuna natală Rudăria, frecventând în continuare cursurile școlilor din Bozovici, Mehadia și Caransebeș, ulterior continuând studiile superioare și doctorale în afara țării.

El s-a evidențiat în timpul revoluției de la 1848, când, în cadrul adunării de la Lugoj din 15 iunie 1848, a fost propus pentru funcția de „*suprem căpitan al Banatului*”. Ziarul „*Organul național*” din Blaj relatează că adunarea a hotărât că Eftimie Murgu a fost numit „*suprem căpitan al Banatului*”, el implicându-se pentru apărarea drepturilor și libertăților țăranilor români și din Banatul de munte, dar și pentru reprezentarea acestora în Parlamentul de la Pesta.

Eftimie Murgu, ca fiu al Banatului de Munte, s-a identificat cu interesele țăranilor bănățeni. El nu a putut trece cu vederea situația grea a țăranilor români, lipsiți de pământ, fără drepturi. Comitatul Caraș, în anul 1848, era împărțit din punct de vedere teritorial-administrativ în 15 orașe și 221 de sate cu o populație ce număra 219.171 de persoane, împărțită pe mai multe etnii (români – 194.361; germani – 11.650; maghiari – 2.500; croați – 10.020; evrei - 640). Majoritatea

populației se regăsea în zona rurală și în acest context problema agrară a țăranimii era foarte importantă, iar Eftimie Murgu a susținut mereu că împroprietărirea țăranilor este singura cale de prosperitate economică, fapt ce îl face un vizionar, un deschizător de drumuri pentru acea perioadă.

Când și-a asumat titlul de „*suprem căpitan al Banatului*”, Eftimie Murgu s-a luptat pentru reprezentarea românilor din comitatul Caraș în Parlamentul de la Pesta. Aici, luptele electorale din vara anului 1848 s-au încheiat cu victoria deplină a democraților revoluționari români. Iar pentru a contracara mașinațiunile candidaților guvernului, Eftimie Murgu a candidat în patru circumscripții electorale: Lugoj, Oravița, Făget și Zorlenț. Alegerile din comitatul Caraș „*au fost dominate de voința lui Murgu*”, la Oravița „*a fost ales cu voință unanimă*” unde „*o mulțime în număr mare strigând numele lui Murgu l-a ovaționat ca deputat*”, după cum reiese din scrisoarea de validare a alegerii. La Bocșa și Sasca, cu sprijinul lui Murgu, au fost aleși Ștefan Ionescu, respectiv Axentie Bojincă. De altfel, comitatul Caraș a fost singurul care a trimis în parlament doar deputați români.

În contextul celebrării și promovării valorilor istorice și culturale ale regiunilor istorice ale României, se propune ca Ziua Banatului de Munte să fie ziua de 15 iunie, care să recunoască importanța acestei date pentru istoria Banatului Montan, pentru activitatea lui Eftimie Murgu ca fiu al Banatului de Munte.

Motivul principal pentru propunerea acestei zile este legătura strânsă dintre data de 15 iunie 1848 și un moment fundamental din istoria revoluției de la 1848 din Banat, respectiv numirea lui Eftimie Murgu ca suprem căpitan al Banatului în cadrul revoluției, moment în care valorile naționale și aspirațiile de libertate și independență ale bănețenilor au fost exprimate clar și ferm.

În ziua de 15 iunie 1848, în cadrul revoluției de la 1848, un moment crucial s-a produs în Banat, prin numirea lui Eftimie Murgu în funcția de suprem căpitan al Banatului, ceea ce a marcat o acțiune de afirmare și rezistență a identității

naționale românești în fața dominației străine. Eftimie Murgu a fost un lider al revoluției care a luptat pentru drepturile poporului român și pentru crearea unei națiuni libere, unificate și independente.

Ziua de 15 iunie ar deveni o zi de celebrare a identității istorice a Banatului de Munte, un moment în care locuitorii regiunii ar putea să reflecteze asupra contribuției semnificative a acestui teritoriu la formarea statului național român. De asemenea, ar oferi o oportunitate de a sublinia importanța unității dintre români, indiferent de zonele istorice ale țării, precum și de a promova cunoașterea în profunzime a istoriei Banatului în context național.

Prin instituirea acestei zile, s-ar putea organiza diverse evenimente culturale, educaționale și artistice, care ar spori înțelegerea publicului larg al contextului istoric al Banatului, respectiv lupta pentru libertate a acestui teritoriu. De asemenea, ar putea contribui la o mai bună valorizare a patrimoniului cultural și istoric al Banatului, în special în contextul revoluției din 1848.

Instituirea unei zile speciale pentru Banatul de Munte ar contribui la promovarea unui sentiment de mândrie locală și națională, stimulând dezvoltarea unei conștiințe istorice și culturale comune în rândul locuitorilor din Banat. Ar oferi o oportunitate pentru educarea tinerelor generații privitor la evenimentele din 1848 și importanța lor în contextul formării României moderne.

Într-o perioadă în care identitățile locale și naționale sunt importante, sărbătorirea acestei zile ar sublinia continuarea luptei pentru demnitate și libertate a poporului român, contribuind astfel la consolidarea unității naționale. De asemenea, Consiliul Județean Caraș-Severin, primăriile, instituțiile culturale și educaționale ar putea contribui la promovarea acestei zile prin manifestări, programe sau activități educative, culturale și istorice, aducând astfel un plus de valoare culturală și educațională. Este un pas important în recunoașterea și promovarea valorilor istorice ale Banatului, în creșterea conștiinței identitare a românilor din această regiune.

Bibliografie:

1. Istoria României în date, Coordonare Dinu C. Giurescu, Editura Enciclopedică, București, 2003;
2. Eftimie Murgu, I. Popa și V. Zaberca, Muzeul de istorie al județului Caraș-Severin, Reșița, 1976;
3. Banatul Montan în Evul Mediu, Dumitru Țeicu, Editura Banatica, Timișoara, 1998;
4. Eftimie Murgu, luptător al țărânimii bănățene pentru pământ, Dr. Iosif Jivan, Editura Hoffman, 2015;
5. Eftimie Murgu, un portret pentru eternitate, Gheorghe Jurma, Editura TIM Reșița, Reșița, 2009;
6. Revoluția română de la 1849, Apostol Stan, Editura Politică, București, 1987.

In numele inițiatorilor,

Silvia-Claudia Mihalcea

Deputat PSD

Coinițatori ai propunerii legislative privind instituirea

zilei de 15 iunie – Ziua Banatului Montan

Nr. crt.	Numele și prenumele	Grupul parlamentar	Semnătura
1.	MIHALCEA SILVIA-CLAUDIA	PSD	
2.	GRINDEANU SORIN-MIHAI	PSD	
3.	ISAC MARIUS-ANDREI	PSD	
4.	MĂLĂTESCU LUCAS	PSD.	
5.	SERBAN CIPRIAN	PSD	
6.	Popa Stefan Ovidiu	PSD	
7.	Ghigiu Alexandru Mihai	PSD	
8.	Bonda Stefan	MINORITATI	
9.	PIRCEAK IULIUS Marian	MINORITATI	
10.	VELA ION-MARCEL	PNL	
11.	PLUJAR ANDREI GEORGE	USR	
12.	RAUCANU GABRIEL	PSD	
13.	Solomon Adrian	PSD	
14.	Popa Marcel	PSD	
15.	Onoace Carmen	PSD	
16.	Neagu Petre-Emanoil	P.S.D	
17.	Enu Gabriela-Cecilia	P.S.D	
18.	Popescu Catalin Elena	PSD	
19.	Popescu Petru Florin	PSD	
20.	GHERA GURECI-SORIN	GPMN	
21.	STANCU IONEL	GPMN	
22.	SILVIU VEXLER	GPMN	
23.	CRISTICI CRISTIAN	GPMN	
24.	MELIU SAMUEL-VIRGIL	ALR	
25.			